

Paraphrase: He lost the chance to make a lot of money.

Laura really missed the boat by not marrying Ted when he first asked her.

Paraphrase: She hesitated too long and he married another girl.

Related expressions:

to miss out = to lose or not take a good chance; miss something good;

to lose out = to fail to win; lose to a rival.

Functional activity: Ask students which of the following missed the boat (bus), missed out, or lost out. Not all may be applicable.

1) The man who leaves his office early for a dental appointment.

2) The woman who put off speaking to her boss about a promotion which another woman got.

3) The businessman who did not heed the advice of a friend and lost a chance at a good investment.

4) The young man whose desire to be rich before he got married caused his fiancée to marry someone else.

5) The old man whose desire to be important caused him to go around the country making speeches.

6) The student who took so long sending in his application for a scholarship that it arrived at the university too late to be considered.

7) The married couple who missed a chance for a free trip to Hawaii because they failed to complete the registration form properly.

8) The doctor whose operation on a patient was unsuccessful because the patient was very old.

9) The tennis player who didn't get a chance to play in the national tournament because he forgot to send in his entry fee.

10) The basketball team which won second place in a tournament when it was defeated by another team.

Висновки. Використання мовленнєвих афоризмів у процесі вивчення англійської мови сприяє: розширенню словникового запасу студентів, їх мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції; підвищенню комунікативної активності; розвитку інтересу до процесу навчання; умінню аналізувати точки зору інших і таким чином збагачувати власний життєвий досвід.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ціпан Т.С. Ідіоми та їх значення / Т.С. Ціпан // Іноземні мови. – К., 2006. – №4. – С. 54-56.

2. Ціпан Т.С. Шляхи інтенсифікації навчального процесу при вивченні англійської мови / Тетяна Ціпан // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – №4. – С. 46-49.

3. Illustrated American Idioms. Advanced level. Functional Activities for development of Vocabulary / Office of English Language Program, Materials Branch United States Department of State Washington, D.C. – 2008. – 112 p.

4. Humphrys L.G. English Grammar / L.G. Humphrys. – Hulton Educational Publications, 2012. – 86 p.

5. Witty F.R. Nelson's Desk encyclopedia / F.R. Witty M. Ed., B. Sc. – Thomas Nelson and Sons LTD, 2011 – 188 p.

Т.С. ЦИПАН. ЯЗЫКОВЫЕ АФОРИЗМЫ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В ПРАКТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Резюме. В статье акцентируется внимание на основных источниках происхождения английского языка – произведениях У. Шекспира и “Авторизованной версии” (Библии короля Якова); раскрывается значение фразовых оборотов, языковых афоризмов, идиом в современном английском языке; приведены варианты их практического использования в учебном процессе вуза.

Ключевые слова: языковые афоризмы, литературное происхождение, Шекспировская лексика, библейские выражения.

T.S. TSYPAN. LINGUISTIC APHORISMS AND THEIR USAGE IN PRACTICE OF ENGLISH LANGUAGE

The summary. The article deals with the problem of the main sources of the origin of English language – Shakerspeares's works and “Authorized Version” (King James Bible); the meaning of phrase expressions, idioms in modern English; examples of their usage in the educational process of higher school are given.

Key words: linguistic aphorisms, literary origion, Shakespeare's vocabulary, Bible expressions.

Одержано редакцією 18.03.2015 р.

УДК: 377. 35: 81' 243

А.Т. ЛІТВІНЧУК

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Резюме. Стаття стала спробою проаналізувати способи підвищення рівня іншомовної професійної компетентності студентів немовних спеціальностей через оптимізацію навчального процесу. Визначено основні методи та технології для забезпечення сучасних вимог, що висуваються до рівня іншомовної компетентності. Запропоновано комплексний підхід до підвищення ефективності навчального процесу.

Ключові слова: компетентнісний підхід, оптимізація, іншомовна професійна підготовка, інноваційні технології, проектні технології, позитивна мотивація, контекстне навчання.

Постановка проблеми. Базовими ідеями реформування сучасної освіти в Україні є компетентнісний підхід, який розглядається як стрижнева конструктивна ідея неперервної освіти, інноваційність навчання та використання оптимізаційних методів і технологій, необхідних для успішного засвоєння курсів. Як стверджує І. Дичківська, «розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких найпомітнішими є: масовий характер освіти та її неперервність; значущість освіти для індивіда і суспільства; орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтація навчання на особистість» [2, 6]. Все це вимагає реформи мовної освіти, яка б забезпечувала основні вимоги, які висувуються до рівня іншомовної професійної комунікативної компетентності. Фундаментальною умовою побудови відкритих, динамічних освітніх систем, реалізації інноваційних технологій є соціально-педагогічне проектування, яке допоможе віднайти найбільш ефективні та раціональні методи навчання іноземної мови за умов, які так швидко змінюються, що унеможливають наслідування готових зразків, а вимагають швидкої адаптації та диференціації [7, 8]. Водночас, оптимізація форм освіти створює нові можливості для вирішення проблеми формування високого рівня професійної компетентності студентів та підвищення рівня прагматичності структурно-функціонального змісту навчання іноземної мови. Суб'єктом оновлення педагогічного процесу є насамперед педагог, оскільки він може найбільш об'єктивно підійти до вибору дидактичних засобів та форм діяльності, методів та технологій для досягнення позитивного результату.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях проблеми підвищення ефективності викладання іноземної мови, зокрема англійської, застосування нових підходів та інтенсифікація іншомовної освіти у вищій школі є особливо актуальними. Вивченням інноваційних технологій займалися такі дослідники, як В. Беспалько, І. Дичківська, Л. Морська, С. Сисоєва та ін. Неабиякий інтерес вітчизняних (Л. Ващенко, О. Землянська, Є. Полат, О. Тарнопольський) та зарубіжних (Г. Бекет, Т. Слейтер, Ф. Столлер) вчених викликає проблема використання проектно-технології в сучасній освітній системі, яка дозволяє реалізувати цілі компетентнісного підходу до навчання іноземної мови. Підвищення ефективності викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей стали предметом досліджень Г. Бородіної, О. Тарнопольського та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень формування іншомовної компетентності, існує низка невисвітлених проблем щодо впровадження комплексного підходу до проблеми оптимізації іншомовного навчання студентів немовних спеціальностей.

Мета дослідження – проаналізувати та обґрунтувати використання різних шляхів оптимізації вивчення іноземної мови та запропонувати комплексний підхід до підвищення ефективності організації навчальної діяльності у контексті сучасних освітніх тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Сучасні освітні тенденції супроводжуються суттєвими позитивними змінами в педагогічній теорії та практиці: розробленням різних варіантів змісту освіти, використанням можливостей сучасної дидактики у підвищенні ефективності освітніх структур, використанням нових педагогічних ідей та технологій. Необхідність якісних змін в освіті потребує оновлення та оптимізації навчальної діяльності.

Оптимізація (від лат. *optimus* – «найкращий»), як загальне поняття, означає вибір найкращого, найсприятливішого варіанта із множини умов, засобів, дій і т.п. З точки зору педагогічної науки – це управління навчанням на основі всебічного врахування його закономірностей і принципів, вибір оптимальних варіантів навчального процесу і створення найсприятливіших умов з метою отримання найкращих результатів. Цілеспрямований процес досягнення необхідних компетенцій вимагає чіткого формулювання дидактичних завдань та визначення змісту навчання, міжпредметної координації та раціонального структурування навчального матеріалу, вибір найефективніших форм організації навчання, визначення доцільних методів та засобів, оптимального поєднання і послідовності використання форм і методів навчання. Не менш важливою складовою є забезпечення необхідних психолого-педагогічних умов здійснення навчального процесу, таких як педагогічна майстерність, критерії оцінювання результатів, диференційований та індивідуальний підхід до студентів.

Оптимізація навчання тісно пов'язана з поняттями ефективності та раціональності через удосконалення та адаптованість змісту освіти з погляду його науковості, доступності, професійної спрямованості та інтенсифікації процесу навчання через мотивацію навчання, підвищення інформативності навчання, прискорення темпу навчання, впровадження активних методів і форм навчання, використання новітніх технологій та технічних засобів. Як стверджують науковці, зокрема Л. Морська, основними рисами сучасної системи освіти є відкритість, доступність, гуманізація, інформатизація інтерактивність, особистісно-орієнтована спрямованість змісту навчання, прагнення до організації гнучкого адаптивного процесу [4, 29].

Основними етапами оптимізації, як визначає їх М. Фіцула, є такі:

- усвідомлення загальних цілей навчальної діяльності;
- подолання суперечностей між вимогами, цілями і можливостями системи;
- з'ясування змісту навчальної діяльності; послідовності його розкриття з урахуванням закономірностей і принципів ефективності;
- добір форм організації та визначення необхідних методів навчання, стимулювання і контролю;
- оптимальне поєднання і послідовність використання форм і методів навчання у розкритті змісту [10, 96].

Постійне прагнення оптимізувати навчальний процес з урахуванням інформаційного суспільства зумовлює потребу використання сучасних технологій навчання, які будуть відповідати усім критеріям результативності і якості. В основі сучасних технологій лежать дидактичні принципи активності й інтенсифікації навчання, які сприяють вихованню ініціативності й самостійності, ґрунтовному і глибокому засвоєнню знань, мислення і мовлення, пам'яті і творчої уяви. До таких технологій відносять ділові та рольові ігри, проблемне навчання (упровадження пошукової діяльності), проектні технології (особливий вид пізнавальної діяльності), інтерактивне навчання, яке забезпечує безперервну діалогову взаємодію між суб'єктом навчального процесу та навчальним середовищем, коопероване навчання (технологія співробітництва, що ґрунтується на взаємодії студентів), технології самоосвітньої діяльності (спрямовані на формування самоосвітніх навичок).

Оптимізація навчання англійської мови за професійним спрямуванням (АМПС) лежить в площині доцільності використання різноманітних методів, прийомів та засобів, змісту та навчального матеріалу, спрямованих на досягнення кінцевої мети та збільшення ефективності навчальної діяльності. Типова програма АМПС передбачає утворення і розвиток всіх компонентів професійної культури (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного та особистісно-творчого). Загальною метою АМПС є підготовка студентів до ефективної комунікації у їхньому академічному та професійному оточенні та передбачає формування комунікативних мовних компетенцій. Тому, до важливих чинників оптимізації навчального процесу можна віднести професійний інтерес та творчий характер учбово-пізнавальної діяльності та інтерактивний характер проведення занять. Важливим є співвідношення обсягів мовного матеріалу з кількісними характеристиками видів мовленнєвої діяльності. Як слушно зазначає І. Зязюн, навчальний час повинен розподілятися з урахуванням вимог до професійних умінь, які студенти мають використовувати в процесі іншомовного спілкування, та реальних можливостей студентів [5].

Одним із найважливіших показників успішності навчання вважається міра самостійності, продуктивності, гнучкості, ініціативності, критичності мислення. Студенти повинні не лише накопичувати знання під керівництвом викладача, але й вчитися здобувати їх самостійно, повністю контролюючи цей процес завдяки достатньо розвиненим внутрішнім механізмам самоконтролю, самокорекції та самооцінювання. Застосування відкритих систем управління на основі інформаційно-комунікаційних технологій створює умови для надання процесу навчання якості неперервного шляхом технологічної інтеграції аудиторної та позааудиторної роботи у системі комбінованого навчання (складне поєднання різних видів діяльності для досягнення певних цілей навчання), у якій частка самостійної роботи є часто навіть більшою, аніж аудиторного навчання. Самостійна робота при вивченні іноземної мови стає необхідною умовою оптимізації процесу навчання та полягає в раціональному застосуванні зусиль кожного студента на незалежному рівні, прогнозуванні результатів діяльності студента з метою досягнення максимального ефекту навчання. Особливого значення набуває питання ефективної організації самостійної роботи студентів, заснованої на використанні інформаційних технологій. Варто зауважити, що основна роль у формуванні умінь самостійно працювати належить викладачеві, який демонструє прийоми самостійної роботи на аудиторних заняттях, допомагає у створенні банку ефективних електронних ресурсів та в оволодінні раціональними прийомами для їх використання. Погоджуємося з думкою О. Деревя'нко та І. Лазаренко, що самостійна робота передбачає інтеграцію різних видів навчальної діяльності, створює сприятливі умови для інтенсифікації та індивідуалізації навчання, до оволодіння методами наукового пізнання та реалізації особистісно-орієнтованого навчання, вибір індивідуального темпу та різного рівня навчального матеріалу [1]. Основними ознаками Інтернет-навчання є висока мобільність та інформативність, новизна та адаптивність навчального матеріалу. За допомогою таких інноваційних технологій викладач отримує можливість коригувати зміст навчальних програм та спосіб подання навчального матеріалу.

Враховуючи це, за умов комбінації традиційного та електронного навчання, та для підтримки самостійної роботи студентів викладачі можуть звертатися до таких видів роботи: проведення пошукової або проектної роботи з подальшим представленням та обговоренням в аудиторії, виконання тестових завдань, які містяться в мережевому ресурсі, організація діалогу в мережі. Використання електронних ресурсів дозволяє індивідуалізувати процес на різних етапах навчання і підвищити при цьому мотивацію.

Саме мотивація є іншим ключовим чинником, що впливає на рівень та успіх у вивченні іноземної мови. Позитивна внутрішня мотивація виконує основну спонукальну дію та зумовлює предметну спрямованість активності людини, може компенсувати недостатньо високі здібності або знання. У випадку недостатньої мотивації, варто заохочувати студентів, знаходячи переконливі мотиви та стимули, переваги, яких можна досягти за умови досягнення кінцевих результатів навчання. Для повної реалізації цього мотиву у навчанні іноземної мови необхідно розширити поле для самовираження студента, створити умови для більш самостійного і більш самокерованого засвоєння мови. На цьому рівні часто паралельно генерується і зовнішня мотивація. Вивчення мови може бути цікавим, приносити задоволення та винагороду, стимулювати потреби у самовдосконаленні, самореалізації та самовираженні, а отже внутрішня та зовнішня мотивація можуть дати комплексне підґрунтя для здійснення теорії успіху.

Якщо говорити про вибір ефективних форм навчання в цілому, то більшість дослідників схиляються до використання комунікативних та інтерактивних технологій. На думку О. Тарнопольського, формуванню

компетенцій іншомовної професійної комунікації сприяє впровадження методики навчання через роблення (experiential learning), яке має на меті забезпечення найбільш природного шляху оволодіння мовою та спілкування нею, покращення оволодіння основними функціями мовлення та спілкування, створення найбільших можливостей для розвитку процесуальної мотивації, підвищення комунікативності навчання [9, 83]. Такий вид навчання дозволяє оволодіти мовою попутно як побічним продуктом виконання іншої екстралінгвістичної діяльності та забезпечує найвищий рівень комунікативності. Основних цілей навчання можна досягти у випадку здійснення реальної комунікації, із можливим допущенням помилок та усвідомленим процесом комунікації. Методика навчання студентів немовних вузів через досвід (моделювання) практичної діяльності, пов'язаної з майбутньою спеціальністю вважається надзвичайно ефективним. Серед основних видів експерієнційної навчальної діяльності виділяють наступні: рольові ігри, ділові ігри, проектування, мозковий штурм, «кейс-метод», дискусії, презентації, інтернет-пошук для виконання творчих завдань.

У якості ефективного рішення інтеграції мови та змісту варто звернути увагу на поєднання комунікативних технологій із принципом контекстного навчання у викладанні ІМПС, сутність якого полягає у здійсненні навчального процесу в контексті майбутньої професійної діяльності за допомогою відтворення у комунікативних формах і методах навчальної діяльності студентів реальних соціальних та професійних ситуацій, вирішення конкретних професійних завдань. Підходи та стратегії контекстного навчання розглядають мову у якості середовища для змісту навчання і зміст у якості ресурсу для вивчення мови. Вони підтримують цілеспрямоване й осмислене використання мови на занятті, забезпечують можливість інтегрування мови і контекстних завдань, дозволяють використання кооперативного та інтерактивного навчання, зосереджуються на розвитку іншомовних навичок на основі дискурсу із використанням контекстних матеріалів. При відборі змісту важливо не допускати як невинуватого ускладнення матеріалу, що призводить до перевантаження студентів, так і значного його полегшення, що може впливати на зниження інтересу, а отже активності навчальної діяльності.

Можна також виділити ще декілька важливих чинників, які є запорукою успіху у будь-якій навчальній діяльності. Вивчення мови особливо залежить від рівня впевненості. Педагоги повинні використовувати найменшу можливість для підвищення впевненості, і одним із найкращих способів створення та підтримання цього відчуття є допомогти студентам отримати якомога більший контроль над процесами, які вони застосовують у навчанні. Щоб допомогти студентам, варто показати, як вони можуть пристосувати їхні підходи до вивчення іноземної мови, щоб оптимізувати досягнення ними успіху.

Психолого-педагогічні підходи до оцінювання знань студентів є іншим важливим чинником у системі навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Серед них варто виділити об'єктивність, доброзичливість, індивідуальний підхід, науковість та вимогливість, заохочення та стимулювання тощо. У студентів, як правило, існує певна стратегія раціоналізації, згідно якої вони намагаються отримати найкращі результати з дисциплін, де їхні зусилля будуть оцінені. Засоби та критерії оцінювання можуть використовуватися, щоб допомогти студентам ефективно спланувати увесь процес навчання, розуміти, як відбувається навчання є одним із кроків для розвитку відчуття власних досягнень та породження пізнавальних мотивів. Навчально-пізнавальні мотиви характеризуються орієнтацією на засвоєння способів здобуття знань, а також спрямованістю на їх самостійне вдосконалення, які є дієвими чинниками для ефективного навчальної діяльності.

Студенти отримують сигнали про те, чого від них очікують, від навчальних методів, які використовує викладач. Якщо ми сконцентруємо нашу увагу лише на забезпеченні інформацією, у цьому випадку, студенти будуть, ймовірно, лише націлені на накопичення цієї інформації. Якщо ж ми побудуємо навчальний процес таким чином, щоб вони змогли практикувати, застосовувати, порівнювати, протиставляти, оцінювати і були залученими до інших процесів вищого рівня, які будуть розглядатися ними як ключові, ми зможемо забезпечити цілеспрямоване компетентне навчання.

Висновки. Таким чином, для оптимізації процесу навчання іноземної мови за професійним спрямуванням в технічному вузі особлива роль відводиться таким чинникам, як: послідовність та цілісність навчального процесу, використання комбінованих форм самостійної та аудиторної (кооперативні, інтерактивні форми тощо) роботи, інтегрування мови і змісту та раціональне структурування навчального матеріалу, відбір найбільш доцільних методів, форм та засобів організації навчання, їхнє оптимальне поєднання і послідовність використання, диференційований та індивідуальний підходи до студентів. Сучасні форми і засоби навчання, інформаційні та інтерактивні технології оптимізують навчальний процес та мотивують студентів для набуття необхідних мовних компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерев'яно О.В. Організація самостійної роботи студентів з використанням інформаційних технологій при вивченні іноземної мови / О.В. Дерев'яно, І.С. Лазаренко // Вісник Нац. академії Держ. прикорд. служби України – 2015. – Вип. 1. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/>. – Назва з екрану.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – [2-ге вид., доп.]. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
3. Максимюк С.П. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2005. – 667 с.

4. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навчальний посібник /Л.І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.
5. Педагогічна майстерність / за ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
6. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок, В.О. Іваніщева, Л.Й. Клименко, Т.І. Козимирська, С.І. Костицька [та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
7. Сучасні технології в освіті: реком. бібліогр. покажчик / укладачі: І.П. Моїсеєва, Н.Д. Грудініна // АПН України. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського/ – К., 2005. – 211 с. – Ч. І. “Сучасні технології навчання”.
8. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної професійної діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. – К.: «ІНКОС», 2006. – 248 с.
9. Тарнопольський О.Б. Навчання через роблення у викладанні іноземної мови для професійного спілкування студентами немовних спеціальностей / О.Б. Тарнопольський // Вісник Житомирського державного університету. – 2012. – Випуск 64. – С. 83-87.
10. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2005. – 560 с.

А.Т. ЛИТВИНЧУК. ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме. Стаття стала попыткой проанализировать способы повышения уровня иноязычной профессиональной компетентности студентов неязыковых специальностей через оптимизацию учебного процесса. Были определены основные методы и технологии для обеспечения современных требований, предъявляемых к уровню иноязычной компетентности. Был предложен комплексный подход к повышению эффективности учебного процесса.

Ключевые слова: компетентностный подход, оптимизация, иноязычная профессиональная подготовка, инновационные технологии, проектные технологии, положительная мотивация, контекстное обучение.

A.T. LITVINCHUK. THE WAYS TO OPTIMIZE FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL TRAINING IN NON-LANGUAGE HIGHER SCHOOLS

The summary. The article was an attempt to examine ways to increase the level of foreign language professional competence of students of non-linguistic majors by optimizing the learning process. There were offered certain basic techniques and technologies for modern requirements as to the level of foreign language competence. There was suggested a comprehensive approach to improve the learning process.

Key words: foreign language competence, optimization, foreign language professional training, innovative technologies, project technology, positive motivation, context-based learning.

Одержано редакцією 12.03.2015 р.

УДК: 373. 5. 015. 31: 17. 022. 1

Г.С. ПАВЛЮК

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Резюме. Стаття присвячена аналізу проблеми формування гуманістичної спрямованості дітей молодшого шкільного віку. Охарактеризовано поняття «гуманізм», «гуманність» та «комунікативна культура» як один із аспектів формування гуманістичної спрямованості молодших школярів. Охарактеризовано основні психолого-педагогічні аспекти формування гуманності в дітей молодшого шкільного віку у практиці роботи початкової школи.

Ключові слова: гуманізм, гуманність, формування гуманістичної спрямованості, діти молодшого шкільного віку, комунікативна культура.

Постановка проблеми. Нинішні зміни в усіх сферах життя нашої держави потребують постійного вдосконалення національної системи освіти та виховання, пошуку ефективних шляхів підготовки учнів до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства, інтеграції у світовий освітній простір. Випускник загальноосвітньої школи повинен володіти комплексом різноманітних знань, особистісних якостей, комунікативних умінь, що дозволять йому у подальшому стати висококваліфікованим фахівцем, який здатний самостійно приймати рішення, проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність та ефективно взаємодіяти з оточенням. Все це, безперечно, активізує проблему формування у підростаючого покоління комунікативної культури.

Розвиток засобів масової комунікації і викликані ним зміни в житті суспільств і окремого індивіда обумовили потребу в осмисленні комунікативної культури як соціально-культурного феномена багатьма науками: філософією, культурологією, соціологією, психологією, педагогікою, лінгвістикою, політологією, що засвідчує необхідність його міждисциплінарного вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тенденція до осмислення комунікативної культури як самостійного предмета міждисциплінарних досліджень знайшла відображення в наукових працях загальнотеоретичного плану, де узагальнені результати досліджень, здійснених у межах різних наукових шкіл, напрямів, підходів з метою побудови загальної теорії комунікації (М.А. Василик, Л.М. Землянова, В.Б. Кашкін,